

ר' עובדיה מברטנורא
אין מערבין את כולה. שאסור
לערב עיר של רבים אם אין
משייר בה בתים ידועים בלא
עירוב, דההוא שיור הוי היכר
דטעמא משום עירוב הוא ולא
תשתכח תורת רשות הרבים.
וזה הואיל והיתה של רבים
והיתה צריכה שיור אע"ג
דהשתא הויא של יחיד נדונית
כבתחלה: אלא אם כן עשה
חוצה לה. שיור שלא עירבו עם
שאר העיר. ורבותא קמ"ל
שאפילו שיור של חוצה לה
מועיל לשאר העיר: בעיר
חדשה שביהודה. עיר היתה
ביהודה ושמה חדשה ולא היו
בה אלא נ' דיורים והיא העיר
היותר קטנה שבכל ארץ יהודה
והיא היתה שיור לעיר גדולה
הסמוכה לה, והוא שיעור
השיור שצריך לשייר בעיר
שלא יערבו עם האחרים משום
הכירא: רבי שמעון אומר שלש
הצירות כו'. ופסק ההלכה
אפילו בית אחד בחצר אחד הוי
שיור. ועיר שאין לה אלא פתח
אחד בלבד אפילו היתה של
רבים א"צ שיור: ? מי שהיה
במזרח. בשדה, וקדש עליו שם
היום והוא רחוק מעירובו יותר
מאלפים והרי אין עירובו עירוב
כיון שאינו יכול לילך ולטלו,
הויא ליה שביתתו בביתו שהרי
בתחום ביתו הוא עומד

כבתחילה, כלומר, יכולים כל מבואותיה להשתתף
בשיתוף אחד, כדי להתיר לטלטל בכל העיר⁴³.
וְשָׁל רַבִּים וְנַעֲשִׂית שָׁל יַחֲד - שנתמעטו
העוברים ברחובותיה - **אֵין מְעַרְבִין אֶת כְּלָה**
בשיתוף אחד, כדי שלא יבואו להתיר לטלטל בשבת
ברשות הרבים, כמבואר בהקדמה, **אֶלָּא אִם בְּן**
עֵשָׂה חוּצָה לָהּ - שהשאיר מקום שלא השתתף
עם שאר העיר, **פְּעִיר "חֲדָשָׁה" -** שם מקום
שְׁבִיהוּדָה, שְׁיֵשׁ בָּהּ חֲמִשִּׁים דְּיִוְרִים - תושבים,
כלומר, שכל עיר של רבים צריכה לשייר כשיעור עיר
חדשה שלא ישתתפו עם שאר בני העיר, ובכך ידעו
שטעם ההיתר לטלטל בעיר הוא משום השיתוף
שעשו, ולא יבואו להתיר לטלטל ברשות הרבים
גמורה, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה.**
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: לֵי הוּצִיא מְכַלל הַשִּׁיתוּף
שְׁלֹשׁ חֲצֵרוֹת שָׁל שְׁנֵי בָתִּים - שיש בכל אחת
לפחות שני בתים:

חזרה לדיני עירוב תחומים

משנה ז

מִי שְׁהִיָּה בְּכַנִּיסַת שַׁבַּת בְּמִזְרַח הָעִיר, וְאָמַר לְבָנוּ
מבעוד יום: **עָרַב לִי בְּמַעְרֵב הָעִיר,** כדי שיוכל
ללכת למערב למקום עירובו, ומשם עוד אלפיים
אמה. או שהיה **בְּמַעְרֵב וְאָמַר לְבָנוּ: עָרַב לִי**
בְּמִזְרַח, אִם יֵשׁ הַיָּמִינוּ - מהמקום שהוא עומד
וּלְבִיתוֹ אֲלֵפִים אַמּוֹת או פחות, **וּלְעִרְוֹ יוֹתֵר**
מִכָּאֵן - מהמקום שהוא עומד ולעירובו יש יותר

ביאורים והרחבות

לעשות בה שיתוף אחד המתיר לטלטל בכולה. משנתנו דנה בדין עיר של יחיד ונעשית של
רבים (שעתה עוברים בה ששים רבוא אנשים - רש"י, ולראשונים אחרים - שהיתה שייכת לאדם אחד
ועתה קנו אותה הרבים מיד היחיד) ולהפך. וכן דנה המשנה בגודל החלק שצריך לשייר בעיר של
רבים.

43. המילה "מערבין" כאן לאו דוקא, אלא הכוונה היא לשיתופי מבואות.

ר' עובדיה מברטנורא

ומסתמא בביתו נחא ליה
 שתהא שביתתו כשאין עירובו
 עירוב: אסור לביתו. למנות
 מביתו אלפים לכל רוח:
 בעיבורה של עיר. באחד מן
 הבתים העומדים בתוך ע' אמה
 ושיריים: לא עשה ולא כלום.
 שהרי בלא עירוב נמי יש לו מן
 העיר אלפים לכל רוח, וכל
 העיר עם עיבורה נחשבים לו
 כארבע אמות: נתנו חוץ
 לתחום. חוץ לעיבורה של עיר,
 והכי מפרש לה בגמרא: מה
 שנשכר. לרוח זה: מפסיד.
 לרוח שכנגדה. שהרי מונה מן
 העירוב אלפים לכל רוח ואם
 נתנו בסוף אלף למזרח נמצא
 שכלות אלפים של מזרח בסוף
 שלשה אלפים לעיר ונשתכר
 אלף ואלפים של מערב כלות
 בסוף אלף של מערב העיר
 והפסיד אלף. וקמ"ל דאין העיר
 עולה בחשבון האלפים של
 מערב אלא כולה כד' אמות.
 והני מילי כשאין כלות האלפים
 שמן העירוב לצד העיר אלא
 בסוף העיר או חוצה לה, אבל
 אם כלות באמצע העיר או
 באיזה מקום בתוכה אינו יכול
 לילך בתוך העיר אלא עד

מאלפיים אמה - **מִתָּר לְבֵיתוֹ** - ומביתו מודד
 אלפיים אמה לכל רוח, וְאֶסוּר לְעִרְוָבוֹ שמפני
 שהוא רחוק ממנו בבין השמשות יותר מאלפיים אמה
 ואינו יכול להגיע אליו, אין עירובו עירוב. ואם
 מהמקום שהוא עומד עד לְעִרְוָבוֹ יש אֲלֵפִים אִמָּה
 או פחות, וְלְבֵיתוֹ יוֹתֵר מִכָּאן - יותר מאלפיים
 אמה - אֶסוּר לְבֵיתוֹ - אסור למדוד את התחום
 מביתו, וּמִתָּר לְעִרְוָבוֹ - מותר למדוד את התחום
 מעירובו.

הַנּוֹתֵן אֶת עִרְוָבוֹ בְּעִבּוּרָהּ שֶׁל עִיר - באחד
 הבתים העומדים בתוך שבעים אמה ושיריים מן העיר
 - **לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם** שהרי גם בלי העירוב
 מוֹדְדִים את התחום שלו מעיבורה של העיר. **נִתְּנוּ**
 את העירוב חוץ לְתַחֲוֹם כְּלוּמָר חוּץ לְעִבּוּרָהּ שֶׁל
 עִיר, אֶפְלוּ אִמָּה אַחַת חוּצָה לוֹ - **מֵה שְׁנַשְׁפָּר**
 בצד שהניח את העירוב **הוא מִפְסִיד** בצד
 שכנגדו⁴⁴:

משנה ח

אֲנִשֵּׁי עִיר גְּדוּלָּה שבתחומה שוכנת עיר קטנה,
מֵהַלְכִין בשבת **אֶת כָּל עִיר קְטַנָּה** הואיל והיא
 מובלעת בתוך אלפיים של העיר הגדולה, הקרובה לה
 בתוך אלפיים אמה, היא נחשבת לאנשי העיר הגדולה
 כארבע אמות, ולכן מהלכים את כולה ומשלימים
 מקום שכלות האלפים של עירוב ותו לא, כדתנן בסמוך: **ח אנשי עיר גדולה**. שהיתה להן
 עיר קטנה בתוך אלפים ויוצאים מעירן ומונין והולכים דרך הקטנה הסמוכה, מהלכין את כל העיר

ביאורים והרחבות

44. לדוגמא, המניח עירובו במרחק של אלף אמה למזרח העיר, רשאי ללכת שלושת אלפים
 אמה למזרחה, אבל למערבה אינו מהלך אלא אלף אמה. נמצא שהאלף אמה שהרויח לצד
 מזרח, הפסידים לצד מערב.

בגמרא אמרו, שהעיר עצמה אינה מן המניין, אלא נחשבת כארבע אמות. ובמה דברים
 אמורים? כשאלפיים אמה מעירובו לצד העיר אינן כלות אלא בסוף העיר או חוצה לה, אבל
 אם כלות באמצע העיר או באיזה מקום בתוכה, אינו יכול לילך בתוך העיר אלא עד
 שכלות האלפיים אמה של עירוב ולא יותר.

ר' עובדיה מברטנורא

הקטנה הסמוכה להן כארבע אמות ומשלימים מדתן חוצה לה: ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את הגדולה. כולה כד' אמות, לפי שמדת תחומין כלה באמצע עיר גדולה לפיכך אין עיר גדולה נחשבת להם כד' אמות ואין הולכים בה אלא עד סוף תחומן: כיצד מי שהיה מעיר גדולה. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה, במה דברים אמורים במודד אלפים אמה, אבל הנותן עירובו בתוך העיר, בין נתנו אנשי עיר גדולה עירובו בקטנה בין נתנו אנשי עיר קטנה עירובו בגדולה, מהלכין כל העיר שהעירוב מונח בה כד' אמות, כיצד מי שהיה מעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה כו': ור' עקיבא. חולק על ת"ק וסבר שאין העירוב עושה העיר שהוא מונח בה כד' אמות, ואין מונים אלפים אלא ממקום העירוב. ואין הלכה כר"ע: ט אימתי בזמן שאין בה דיורים. שנפרצו מחיצותיה ואינה ראויה לדיורין, שאם

מידת תחומם חוצה לה, ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את כל עיר גדולה שכן תחומם מסתיים בתוך העיר הגדולה, ולכן אין העיר הגדולה נחשבת להם כארבע אמות, ואינם הולכים אלא עד סוף תחומם.⁴⁵

ביצד? מי שהיה גר בעיר גדולה ונתן את עירובו בעיר קטנה הנמצאת בתחומה של העיר הגדולה, וכן מי שהיה גר בעיר קטנה ונתן את עירובו בעיר גדולה - מהלך את פלה וחוצה לה אלפים אמה שנתנית העירוב בתוך העיר עושה אותה כולה כארבע אמות.

ורבי עקיבא אומר: אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה שסובר הוא, שאין העיר נחשבת כארבע אמות אלא למי ששבת בה בעצמו, אבל לא למי שקנה שם שביתה על ידי עירוב בלבד:

משנה ט

אמר להן רבי עקיבא לחכמים: אי - האין אתם מודים לי בנותן עירובו במערה, שאין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ואין המערה נחשבת כארבע אמות, אם כן אותו הדין יהיה גם במניח עירובו בעיר? אמרו לו חכמים רבי עקיבא: אימתי אין המערה נחשבת לנותן בה את עירובו כארבע אמות? בזמן שאין בה דיורין - שאינה

ראויה לדיורין אע"פ שאין בה עכשיו דיורין אינה נחשבת כולה אלא כד' אמות לדברי חכמים. וכן עיר שאין יושב בה ויש לה חומה סביב שנתן בה עירובו נחשבת כד' אמות, ואפילו היא גדולה

ביאורים והרחבות

45. בגמרא (ט, ב) מובאות שתי גירסאות להבנת המשנה הזו. רב אידי שנה: "אנשי עיר גדולה מהלכין... ואנשי עיר קטנה מהלכין..." לפי גירסה זו גם לגבי אנשי העיר הקטנה אומרת המשנה שמהלכין את כל העיר הגדולה. ורבא גורס "ואין אנשי עיר קטנה מהלכין את עיר גדולה" (וכך היא הגירסא שלפנינו). אמר רב נחמן: מאן דתני "אנשי" לא משתבש, ומאן דתני "אין אנשי" לא משתבש. מאן דתני אנשי לא משתבש, דמוקים לה בנותן (שנתנו אנשי העיר האחת עירובם בעיר השניה, ועל ידי זה קנו שביתה בעיר ההיא, לפיכך נחשבת כל העיר כארבע אמות למי שנתן בה עירובו). ומאן דתני אין אנשי לא משתבש, דמוקים לה במודד (שלא הניחו עירוב